

International Association of Judges

promoting an independent judiciary worldwide

Dotazník o používaní psychologických testov pre sudcov - Výsledky prieskumu IAJ

Dňa 11. marca 2024 navrhol profesor Marco Fabri z bolonskej pobočky Inštitútu právnej informatiky a súdnych systémov Národnej rady pre výskum Talianska (IGSG-CNR) generálnemu tajomníkovi Medzinárodnej asociácie sudcov (IAJ) pánovi Giacomovi Oberto, aby rozposlal medzi národné asociácie IAJ veľmi krátky dotazník o používaní (alebo nepoužívaní) psychometrických/psychoaplikačných/psychologických testov pri náboře/výbere/hodnotení sudcov.

Tento dokument je správou o konečných výsledkoch takéhoto prieskumu, ktorý je prvým tohto druhu medzi národnými sudcovskými združeniami.

Dotazník pozostával z troch otázok s možnosťou pridania komentárov. Prvá otázka sa týkala existencie psychologických alebo psychoadaptívnych (alebo podobných) testov v procese výberu nových sudcov. V druhej otázke sa žiadalo aspoň odhadnúť váhu testu na celkové hodnotenie uchádzača. Tretia otázka sa pýtala, či sa prípadne predpokladá vykonanie psychologických alebo psychoadaptačných (alebo podobných) testov počas kariéry sudcov, napríklad pri povýšení na vyšší súd alebo na post vedúceho súdneho úradu. Je potrebné pripomenúť, že v mnohých krajinách sú funkcie sudcu a prokurátora oddelené, preto sa získané odpovede týkajú najmä sudcov. Dotazník vyplnilo 56 združení sudcov z celého sveta z celkového počtu 92 združení tvoriacich IAJ. Z celkového počtu respondentov 32 patrilo do európskej regionálnej skupiny (Európska asociácia sudcov), 9 do africkej skupiny, 10 do iberoamerickej skupiny a 7 do skupiny ANAO.

Nasledujúcich 30 združení odpovedalo, že v ich krajinách sa pri prvotnom výbere sudcov používa nejaký druh psychologických alebo psychoadaptívnych (alebo podobných) testov:

☐ Arménsko ☐ Rakúsko ☐ Benin ☐ Brazília ☐ Čile ☐ Chorvátsko ☐ Česká republika ☐ Dominikánska republika ☐ Ekvádor ☐ Estónsko ☐ Fínsko ☐ Georgia ☐ Grécko ☐ Maďarsko ☐ Taliansko	<ul style="list-style-type: none"> • Kazachstan • Lotyšsko • Litva • Luxembursko • Mexiko • Moldavsko • Mozambik • Mongolsko • Panama • Peru • Filipíny • Portugalsko • Slovensko • Holandsko ☐ Tunisko
---	--

Nasledujúcich 26 združení odpovedalo, že v ich krajinách sa pri počiatocnom výbere sudcov nepoužívajú žiadne psychologické alebo psychoadaptívne (alebo podobné) testy:

☐ Azerbajdžan ☐ Austrália ☐ Bolívia ☐ Bosna a Hercegovina ☐ Burkina Faso ☐ Kanada ☐ Cyprus ☐ Dánsko ☐ Anglicko a Wales ☐ Francúzsko ☐ Gabon ☐ Nemecko ☐ Guinea (Conakry)	<ul style="list-style-type: none"> • Lichtenštajnsko • Libéria • Nórsko • Svätý Tomáš a Princov ostrov • Škótsko • Srbsko • Slovinsko • Južná Afrika • Španielsko • Švédsko • Švajčiarsko ☐ Taiwan ☐ USA
---	---

Pokiaľ ide o informácie, ktoré poskytli respondentské združenia k prvej otázke, môžeme si všimnúť, že napríklad rakúske združenie v komentári dodalo, že test bol zavedený pred niekoľkými rokmi v dôsledku rozruch vzbudzujúceho a násilného prípadu, ktorý sa týkal sudcu so zjavnou duševnou poruchou. Španielsko uviedlo, že neexistuje žiadny test, ale počas obdobia odbornej prípravy môže škola sudcov nahlásiť akékoľvek problémy. Vo Francúzsku test existoval, ale po niekoľkých rokoch sa od neho upustilo; v procese prijímania nových sudcov a prokurátorov sa však predpokladá

prítomnosť psychológa, ktorého úloha by sa mala hlbšie preskúmať. V Slovinsku sa o zavedení psychotestov viackrát diskutovalo, ale doteraz v tejto súvislosti nebolo prijaté žiadne rozhodnutie. V Benine sa test vykonáva až na konci obdobia úvodnej odbornej prípravy.

Pokiaľ ide o Taliansko, Rada ministrov nedávno schválila legislatívny dekrét (č. 44 z 28. marca 2024), ktorý stanovuje doplňujúce a opravné ustanovenia k legislatívnemu dekrétu č. 150, prijatému 10. októbra 2022 podľa zákona č. 134 z 27. septembra 2021, ktorý poveril vládu, aby prijala ustanovenia týkajúce sa účinnosti trestných procesov a v oblasti restoratívnej justície, ako aj ustanovenia zamerané na rýchle ukončenie súdnych konaní. V legislatívnom dekréte č. 44/2024 sa okrem iného stanovuje zavedenie psychotestov na posúdenie uchádzačov, ktorí chcú byť prijatí do radov všeobecných sudcov, a na posúdenie prípadného dôvodu nevhodnosti na výkon sudcovskej funkcie. Psychoadaptačný pohovor, ktorý bol zavedený uvedeným legislatívnym dekrétom, sa bude uplatňovať na prijímacie konania od roku 2026. Talianske národné združenie sudcov a prokurátorov (ANM) vyjadrilo obavy z nedávnej reformy. Poukázalo na to, že nové ustanovenia zákona nielenže vykazujú určité nedostatky, pokiaľ ide o postup schvaľovania (v skutočnosti boli prijaté na základe legislatívneho dekrétu, ktorý prijala vláda na základe delegačného zákona, ktorý predtým prijal parlament, ktorý však nestanovil, v žiadnom z jeho paragrafov zavedenie psychotestov), ale tie isté ustanovenia môžu diskreditovať aj celé všeobecné súdnictvo, keďže pred verejnou mienkou podsúvajú myšlienku, že je naliehavé posudzovať psychickú spôsobilosť sudcov. Okrem toho zavedenie psychotestov spôsobí nevyhnutné oneskorenia v prijímacích konaniach. Verejné vyhlásenie zverejnené 6. apríla 2024 nájdete tu:

https://www.associazionemagistrati.it/allegati/anm-su-test-psicoattitudinali_2.pdf.

Z 30 krajín, ktoré test používajú, niektoré neposkytli informácie o odhade jeho váhy na celkové hodnotenie, niektoré odpovedali, že sa na účely konečného hodnotenia neberie do úvahy, 24 krajín ho hodnotí v priemere na úrovni približne 20 - 30 % (s extrémnymi hodnotami od 10 % do 50 %). Zdá sa, že v niektorých krajinách (Chorvátsko, Portugalsko, Slovensko, Peru, Tunisko) má psychotest rozhodujúcu úlohu v procese prijímania sudcov, keďže negatívne hodnotenie vylučuje uchádzača z výberu. V Brazílii výsledok tohto testu nie je záväzný, ale môže sa brať do úvahy. V Kazachstane je úspešné absolvovanie psychologického testu podmienkou pre prijatie na pohovor s členmi komisie, ktorá vedie výber kandidátov na sudcov.

Počas kariéry sudcu viaceré krajiny (napr. Fínsko, Lotyšsko, Litva, Nórsko, Holandsko, Slovensko, Švédsko) uviedli, že pri povýšení sudcu na vyšší súd alebo do riadiacej funkcie sa vyžaduje posúdenie psychickej spôsobilosti. Pokiaľ je nám známe, v prípade Holandska sa určite kladie dôraz na posúdenie spôsobilosti, a nie psychickej spôsobilosti, zastávať riadiacu funkciu (musíme dodať, že pri vypracúvaní

tejto krátkej poznámky sme v prípade rozporu medzi odpoveďou na otázku "áno/nie" a komentármi, ktoré poskytli združenia, brali do úvahy tie druhé).

V Brazílii sa sudcovia, ktorí sú už vo funkcii, podrobujú psychologickému vyšetreniu len vtedy, ak sa zdá, že majú nejaké psychické poruchy; účelom tohto vyšetrenia by bolo udeliť im zdravotnú dovolenku. Aj iné krajiny (napr. Tunisko) zdôraznili, že Vysoká rada pre súdnictvo môže zasiahnuť v prípade, že sudca vykazuje známky psychických problémov.

V Kanade je v prípade zistenia problému s duševným zdravím povinnosťou predsedu súdu zasiahnuť, prediskutovať tento problém a zabezpečiť prijatie vhodných opatrení (napríklad, nezasadanie až do lekárskeho potvrdenia o dobrom zdravotnom stave; ak lekárske informácie odhalia vážny problém, napríklad Alzheimerovu chorobu, potom sa očakáva, že sudca nebude ďalej vykonávať svoje povinnosti a odíde do dôchodku zo zdravotných dôvodov). Peruánski sudcovia akejkoľvek úrovne podstupujú takéto druh testov každých sedem rokov. Aj na Filipínach sa na účely povýšenia úradujúci sudcovia rovnako musia podrobiť sérii psychologických vyšetrení, ktoré sa vyžadujú v rámci procesu podávania žiadostí Súdnej a advokátskej rade.

Nemecký respondent naopak poznamenal, že povinné psychometrické/psychologické testovanie sudcov, ktorí sú už vo funkcii, treba jednoznačne odmietnuť, pretože by sa dalo ľahko zneužiť na zbavenie sa niektorých sudcov a porušenie zásady nezávislosti sudcov.

Generálny sekretariát IAJ srdečne ďakuje profesorovi Marcovi Fabrimu z bolonskej pobočky Ústavu právnej informatiky a súdnych systémov Národnej rady pre výskum Talianska (IGSG-CNR) za cennú spoluprácu pri príprave dotazníka a vyhodnotení výsledkov prieskumu.

Giacomo Oberto
Generálny tajomník
Medzinárodná asociácia sudcov